

2013'ten Günümüze Okul Öncesi Eğitim Programlarının Karşılaştırmalı Analizi

Comparative Analysis Of Preschool Education Programs From 2013 To The Present

Damla ÜNDAN KESER^{id}, Fatma Özge ÜNSAL AKSEBZECİ^{id}, Seyfi KENAN^{id}

ÖZ

Amaç: Bu araştırma, “Türkiye Yüzyılı” başlığı ile hazırlanan Maarif Model Okul Öncesi Eğitim Programı’nın (TYMM) 2013 Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) Okul Öncesi Eğitim Programı ve 2024 yılında Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programı arasındaki benzerlik ve farklılıkları analiz etmeyi amaçlamaktadır.

Yöntem ve Araçlar: Nitel araştırma yöntemi kapsamında gerçekleştirilen çalışmada, durum çalışması desenlerinden doküman analizi ile veriler toplanmıştır. Toplanan veriler içerik analizi yöntemi ile incelenmiş ve programlar arasındaki yapısal ve kavramsal farklılıklar tartışılmıştır.

Sonuçlar: Araştırma bulguları, tüm programların ortak noktası olarak çocuk merkezli bir eğitim anlayışın benimsendiği gösterirken TYMM programında 21. yüzyıl becerilerine ve değerler eğitimine daha fazla vurgu yaptığı yönünde bulgular elde edilmiştir. Bununla birlikte kazanımların ve değerlendirme süreçlerinin MEB 2013 ve MEB 2024 programlarından farklılık gösterdiği belirlenmiştir. MEB 2013 ve MEB 2024 programlarının genel yapısı, kullanılan kavramlar ve değerlendirme süreçleri benzerlik taşıırken TYMM programının bu alanlarda özgün bir yaklaşım sunduğu ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Erken çocukluk eğitimi, okul öncesi, okul öncesi eğitim programı, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli

ABSTRACT

Purpose: This study aims to analyze the similarities and differences between the Maarif Model Preschool Education Program (TYMM) prepared under the title “Turkey Century” and the 2013 Ministry of National Education (MoNE) Preschool Education Program and the Preschool Education Program updated in 2024.

Method and Materials: In the study, which was conducted within the scope of qualitative research method, data were collected through document analysis, one of the case study designs. The collected data were analyzed by content analysis method and the structural and conceptual differences between the programs were discussed.

Results: The findings indicate that while all programs adopt a child-centered education approach, the TYMM program places greater emphasis on 21st-century skills and values education. Although the MoNE 2013 and MoNE 2024 programs share a similar structure and assessment process, the TYMM program demonstrates a distinctive approach in these areas.

Keywords: Early childhood education, Maarif Model Preschool Education Program, preschool, preschool curriculum

* This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License.

Sorumlu Yazar/Correspondence Author: Damla ÜNDAN KESER (Marmara Üniversitesi)

E-posta/E-mail: undandamla2@gmail.com

Geliş Tarihi/Received: 28.03.2025

Kabul Tarihi/Accepted: 16.05.2025

Ç. Yayınlanma Tarihi/Online Published: 31.05.2025

GİRİŞ

Eğitim, bireyin hem kendini hem de içinde yaşadığı toplumu ileriye taşıyan bilinçli ve sistematik bir süreçtir. Bu süreç, yalnızca bilgi aktarmakla kalmaz, aynı zamanda bireyin düşünme, problem çözme ve toplumsal değerlere uyum sağlama yetkinliklerini de geliştirir. Eğitimi tanımlarken en sık karşılaştığımız açıklama Ertürk (1984) tarafından şu şekilde açıklanmıştır: *Bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişime meydana getirme sürecidir.* Bu tanım detaylı incelendiğinde, bireyin davranışlarının merkeze alındığı, yaparak ve yaşayarak öğrenmenin önemsendiği, sürecin sistematik ve planlı bir yapıya sahip olduğu söylenebilmektedir. Aynı zamanda eğitimin toplumun, çağın isteklerine cevap verebilmesinin amaçlandığını söylemek mümkündür. Günümüzde ise küresel düşünebilen ve çağa ayak uydurabilen, milli ve manevi değerlere duyarlı, problem çözme becerisi yüksek, kendi potansiyelinin farkında olan ve potansiyelini kendi adına, toplum adına ve ülkesi adına iyi yönde geliştirmeye uğraşan nesiller yaratmak olmuştur (MEB, 2024).

Erken çocukluk dönemi, eğitimin temel basamaklarından biri olup bireyin bilişsel, duygusal ve sosyal gelişiminin en hızlı gerçekleştiği evrelerden biridir. Bu dönem, bireyin akademik başarısını ve toplumsal uyumunu doğrudan şekillendirme potansiyeline sahiptir (Shonkoff & Philips, 2000). Yapılan araştırmalar, erken yaşlarda sunulan nitelikli eğitimin hem bireysel gelişime hem de ekonomik kalkınmaya uzun vadede önemli katkılar sağladığını ortaya koymaktadır (Heckman, 2011). OECD (2023) verileri incelendiğinde, Avrupa Birliği ülkelerinde erken çocukluk eğitimine ayrılan kamu harcamalarının genel eğitim bütçesinin ortalama %10'unu oluşturduğu, İsveç ve Norveç gibi ülkelerde ise bu oranın %15'e kadar yükseldiği görülmektedir. Türkiye'de ise 2022 yılı itibarıyla erken çocukluk eğitimi harcamalarının toplam eğitim bütçesi içindeki payı %4 seviyesinde kalmıştır.

Okul öncesi eğitime ilişkin tarihsel süreçte birçok araştırmacı farklı yaklaşımlar geliştirmiştir. Bu alanda önemli katkılar sunan isimler arasında, bireyin doğuştan hiçbir bilgiye sahip olmadığını savunan “boş levha” kavramıyla öne çıkan John Locke (Hargrave, 2003), insanın doğuştan iyi olduğunu ileri süren J. J. Rousseau (Oktay, 2004), natüralist felsefeye dayalı olarak çocukların duyularını geliştirmeye yönelik çalışmalar yapan Pestalozzi (Kuhlemaan & Brühlmeier, 2002) ve gelişimi bütüncül bir yaklaşımla ele alan Montessori (Mutlu et al., 2012; Oğuz & Akyol, 2006) bulunmaktadır. Bu araştırmaların sonucunda eğitim alanında farklı kuramlar ve uygulamalar ortaya çıkmış olup, Montessori, High/Scope, Waldorf, Reggio Emilia ve Uluslararası Bakalorya İlk Yıllar Programı (IBPYP) gibi yaklaşımlar yalnızca küresel ölçekte değil, Türkiye'deki eğitim programlarında da etkili olmuştur (International Baccalaureate Organization [IBO], 2023).

Erken çocukluk dönemine dair eğitimsel çalışmalar, toplumsal kalkınmanın ve sürdürülebilir bir geleceğin temellerinin atılması açısından da büyük önem arz etmektedir. Yapılan araştırmalar erken yaşlarda verilen kaliteli eğitimin, çocuğun hem akademik başarılarının hem toplumsal kalkınmanın hem de yaşam kalitelerinin üzerinde belirgin olumlu etkileri olduğunu göstermiştir (Shonkoff ve Philips, 2000). Anne Çocuk Eğitim Vakfı'nın (AÇEV, 2020) dezavantajlı bölgelerde yürüttüğü çalışmalar, eğitimde fırsat eşitsizliğinin giderilmesine katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Erken çocukluk eğitimine yapılan yatırımların ülkenin geleceğine yapılan yatırımlarla doğru orantılı bir ilişki olduğu yine AÇEV'in raporlarında görülmektedir.

Bu bağlamda, Türkiye Cumhuriyeti'nde okul öncesi eğitime dair programlar yapılandırılmış ve uygulanmıştır. 2013 yılına kadar kullanılan okul öncesi eğitim programlarına ait genel özellikler Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: Cumhuriyet döneminde yayınlanan okul öncesi eğitim programlarının genel özellikleri

Türkiye Cumhuriyeti'nde 2013 Yılına Kadar Kullanılan Okul Öncesi Eğitim Programları		
Yıllar	Okul Öncesi Eğitimin Amaçları	Genel Özellikleri
1952	5 ADET	X
1989	8 ADET	Ünitelere ayrılmıştır. Her ünite “amaç/davranış”lardan oluşmaktadır.
1994	5 ADET	Gelişim alanlarına ayrılmıştır. Her gelişim alanı “hedef/davranış”lardan oluşmaktadır.
2006	4 ADET	Gelişim alanlarına ayrılmıştır. Her gelişim alanı “hedef/davranış”lardan oluşmaktadır.
2002	4 ADET	Gelişim alanlarına ayrılmıştır. Her gelişim alanı “amaç/kazanım”lardan oluşmaktadır.

Ülkemizde Cumhuriyet döneminde yapılan ilk okul öncesi eğitim programı 1952 tarihliidir. 5. Milli Eğitim Şurasında anaokullarının program ve yönetmelikleri belirlenmiştir (MEB, 1953). Daha sonra 1989'da güncellenmiştir.

Program ünitelere ayrılmış, üniteler amaç/davranış olarak detaylandırılmıştır (MEB, 1989). 1989 programından sonra 1994 yılında ilk gelişimsel ve ilk resmi program olma özelliği taşıyan program kullanılmaya başlanmıştır. Amaç/davranış olarak adlandırılan kavramların adı hedef/davranış olarak değiştirilmiştir. Gelişim alanları arasında “kendinin farkında olma gelişimi, öz bakım gelişimi, estetik ve yaratıcılığın gelişimi, bilişsel becerilerin gelişimi, psikomotor becerilerin gelişimi, dil becerilerinin gelişimi, sosyal becerilerin gelişimi, duygusal özellikleri gelişimi” bulunmaktadır. Programda kreşlerin 0-36 aralığını, anaokullarının 37-60 ay aralığını ve anasınıflarının 61-72 ay aralığını kapsadığı belirtilmiştir (MEB, 1994). 1994 yılından sonraki program 2002’de kullanılmış gelişimsel bir programdır. Gelişim alanları arasında psikomotor, bilişsel, dil, sosyal ve duygusal gelişim olarak 4 adete düşürülmüş ayrıca öz bakım gelişimi bir gelişim alanı sayılmayıp programın kapsadığı gelişim döneminde mutlaka yapabiliyor olması gereken davranış özellikleri olarak ayrı bir başlıkta toplanmıştır. Programın özellikleri arasında sarmal bir yaklaşımla ve bütüncül bir anlayışla yazıldığı belirtilmiştir. 1994 programında hedef/davranış olarak ele alınan kavramların isimleri amaç/kazanım olarak değiştirilmiştir. Öğretmenlerin kendilerini değerlendirmeye başladıkları ilk program olma özelliği taşımaktadır (MEB, 2002). Bu programları 2002, 2006, 2013, 2024 ve TYMM izlemektedir.

Teknolojinin yıllar içinde gelişerek dünyayı birbirine yakınlaştırması ile ülkemizin vizyonunun ve misyonun değişmesi, eğitim programlarının da değişmesine neden olmuştur. MEB 2002 programının ardından Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2006 Okul Öncesi Eğitim Programı yayımlanmış, bunu MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı izlemiş; son olarak 2024 yılında Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programı yürürlüğe girmiştir. Bu gelişmelerin hemen ardından Millî Eğitim Bakanlığı “Türkiye Yüzyılı” vizyonu doğrultusunda Maarif Modeli’ni kamuoyuna sunmuştur. Halen MEB’e bağlı bağımsız anaokullarında MEB 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı, bağlı anasınıflarında ise TYMM programı kullanılmaktadır. Bu araştırmanın amacını ise, Türkiye’de erken çocukluk eğitiminde kullanılan MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı ve 2024 yılında uygulanmaya başlanan MEB 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı ve TYMM Okul Öncesi Eğitim Programı arasındaki benzerlik ve farklılıkları karşılaştırmalı olarak incelemek ve elde edilen bulgular doğrultusunda gelecekteki eğitim araştırmalarına rehberlik edecek öneriler sunmaktır. Bu kapsamda, eğitim programlarının temel öğeleri bağlamında aşağıdaki alt amaçlar doğrultusunda karşılaştırmalar yapılacaktır:

1. Okul öncesi eğitim programlarının genel yapısı ve programlarda geçen kavramların analizi
2. Programların genel amaçlarının ve temel ilkelerinin karşılaştırılması
3. Gelişim alanları ile kazanım/gösterge ve öğrenme/alt öğrenme çıktılarının karşılaştırılması
4. Değerler eğitimi çalışmalarını karşılaştırılması
5. Öğrenme ortamlarına ilişkin yapı ve yönelimlerin analiz edilmesi

YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizi kullanılmıştır. Nitel araştırmalar, incelenen olgulara bütüncül ve derinlemesine bir bakış sunmayı amaçlar (Creswell, 2013; Yıldırım ve Şimşek, 2021). Araştırma kapsamında MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı, MEB 2024 Güncellenmiş Okul Öncesi Eğitim Programı ve TYMM Okul Öncesi Eğitim Programları yazılı belgeler üzerinden detaylı biçimde incelenmiş; bu nedenle çalışma, doküman analizi deseni çerçevesinde yapılandırılmıştır.

Verilerin Analizi

Programların incelenmesiyle elde edilen veriler, nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. İçerik analizi, verilerdeki tekrar eden temaları, kavramları ve örüntüleri sistematik biçimde ortaya koymaya olanak tanıdığı ve anlamlı bir çerçeve sunabildiği için tercih edilmiştir (Krippendorff, 2004). Araştırma sürecinde, belirlenen alt amaçlar doğrultusunda öncelikle her bir eğitim programı belirlenen tematik çerçeve

doğrultusunda yapılandırılmış bir analiz planına göre incelenmiştir. Bu çerçevede; programların genel yapısı, amaç ve ilkeleri, gelişim alanları ile kazanım/gösterge ve öğrenme çıktıları, değerler eğitimi boyutu ve öğrenme ortamlarına ilişkin veriler sistematik olarak karşılaştırılmıştır. Analiz süreci boyunca her program, ilgili tema başlıkları doğrultusunda yapılandırılarak incelenmiş; elde edilen bulgular betimleyici ve karşılaştırmalı yaklaşımla yorumlanmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde araştırma sürecinde yapılan incelemeler sonucunda elde edilen verilere yer verilmiştir.

1. MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı, MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programı ve TYMM Okul Öncesi Eğitim Programlarının Genel Yapısının Karşılaştırılması ve Programlarda Geçen Kavramlar

Okul öncesi eğitim, bireyin yaşam boyu öğrenme sürecinin temelini oluşturan kritik bir dönemdir. Çocukların bilişsel, sosyal, duygusal ve fiziksel gelişimlerini desteklemek amacıyla hazırlanan MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı, dönemin eğitim anlayışına uygun olarak yapılandırılmıştır. Bu program kapsamında çeşitli eğitim yaklaşımları ve kavramlar ele alınarak çocukların çok yönlü gelişimlerinin desteklenmesi hedeflenmektedir. Aşağıda, programda yer alan temel kavramlar açıklanmaktadır.

- **Gelişim Alanları:** Okul öncesi eğitim programı, çocukların bilişsel, sosyal-duygusal, dil, motor ve öz bakım becerilerini desteklemeye yönelik olarak tasarlanmıştır. Bu gelişim alanları, çocukların yaşlarına uygun kazanımlar edinmeleri ve ilkökula hazırbulunuşluk düzeylerini artırmaları amacıyla bütüncül bir şekilde ele alınmaktadır (MEB, 2013).
- **Kazanım ve Göstergeler:** Program, çocukların gelişim sürecini izleyebilmek amacıyla kazanım ve gösterge temelli bir yapı üzerine inşa edilmiştir. Kazanımlar, çocukların belirli bir dönem içerisinde ulaşmaları beklenen yeterlilikleri ifade ederken, göstergeler bu yeterliliklerin hangi davranışlar aracılığıyla sergilendiğini açıklar (MEB, 2013).
- **Oyun Temelli Öğrenme:** Oyun, okul öncesi eğitim programının temelini oluşturan bir öğrenme yöntemi olarak kabul edilmektedir. Çocuklar oyun aracılığıyla keşfeder, problem çözer ve sosyal etkileşimlerde bulunur. Oyun temelli öğrenme yaklaşımı, çocukların bilişsel ve sosyal becerilerinin gelişmesine katkı sağlamaktadır (MEB, 2013).
- **Bütüncül Eğitim Yaklaşımı:** MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı, çocukları gelişimini sadece akademik becerilerle sınırlamayan, onların duygusal, sosyal ve fiziksel gelişimlerini de kapsayan bütüncül bir eğitim anlayışın benimsemektedir.
- **Çocuk Merkezli Eğitim:** Çocuk merkezli eğitim yaklaşımı, çocukların aktif katılımını teşvik eden ve onların öğrenme süreçlerine yön vermelerine imkân tanıyan bir anlayışı temel alır (MEB, 2013).
- **Aile Katılımı:** Okul öncesi dönemde ailelerin eğitime aktif olarak katılımı büyük önem taşımaktadır. Program, ailelerin eğitim süreçlerine dahil edilmesini teşvik eden etkinlikler ve iş birlikçi çalışmalar içermektedir (MEB, 2013).
- **Değerlendirme Süreci:** Çocukların gelişimlerini takip etmek ve uygun geri bildirimler sağlamak amacıyla sürece dayalı değerlendirme yöntemlerini içermektedir (MEB, 2013).

2024 yılında güncellenen okul öncesi eğitim programı, eğitimde yeni yaklaşımları benimseyerek bazı kavramları korurken bazı kavramları değiştirmiş ve geliştirmiştir. MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında yer alan gelişim alanları, kazanım ve göstergeler, oyun temelli öğrenme, gibi temel bileşenler büyük ölçüde korunmuştur. Aile katılımına ek olarak toplum katılımı da eklenmiştir. Öne çıkan yeni kavramlar ve açıklamaları aşağıdaki gibidir.

- **Disiplinler Arası Eğitim Yaklaşımı:** MEB 2024 Güncellenmiş Okul Öncesi Eğitim Programı, okul öncesi dönemde farklı disiplinlerin bir arada ele alınarak öğrenmenin daha anlamlı hale getirilmesini amaçlamaktadır. Bu yaklaşım, çocukların fen, matematik, sanat ve sosyal bilimler gibi alanları birbirleriyle bağlantılı şekilde deneyimlemelerini teşvik etmektedir (MEB, 2024a).

- **Teknoloji Entegrasyonu:** MEB 2024 Güncellenmiş Okul Öncesi Eğitim Programında, çocukların teknolojiyle bilinçli ve kontrollü bir şekilde tanışmalarına yönelik düzenlemeler yapılmıştır. Dijital okuryazarlık becerilerinin erken yaşta geliştirilmesine yönelik etkinlikler program içine dahil edilmiştir (MEB, 2024a).
- **Oyun ve Hareket Temelli Eğitim:** MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında yer alan oyun temelli anlayış korunmakla birlikte, 2024 programında hareket temelli etkinlikler daha fazla ön plana çıkmıştır (MEB, 2024a).
- **Ekolojik ve Çevre Bilinci Eğitimi:** Güncellenen program, çocuğa erken yaşta doğa sevgisi ve çevre bilincinin geliştirilmesini hedefleyen içeriklerle zenginleştirilmiştir. Geri dönüşüm, sürdürülebilirlik ve doğayla etkileşim gibi konulara vurgu yapılmaktadır (MEB, 2024a).

Bu güncellemeler ile okul öncesi eğitimin çağın gereksinimlerine uygun hale getirmeye çalışılmıştır. TYMM programında, MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı ve 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programlarının temel unsurlarını içermekle birlikte kendine özgü bazı kavramlarıyla farklılaşmaktadır. MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı ve 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programlarında yer alan aile katılımına genişletilerek yer verilmiştir. 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programında yer alan çevre bilinci, oyun ve hareket temelli hazırlanması ve disiplinler arası yaklaşımı genişletilerek ve detaylandırılarak TYMM Okul Öncesi Eğitim Programında da yer almıştır. Bunların dışında ilk kez yer verilen temel kavramlar aşağıda açıklanmıştır.

- **Eğilimler:** Bireyin sahip olduğu becerilerin, niyet, duyarlılık, isteklilik ve değerlendirme unsurları doğrultusunda belirli durumlarda nasıl kullanılacağını şekillendiren ve doğrudan çıkan bilişsel yapılar olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2024b).
- **Kavramsal Beceriler:** Bireyin soyut düşünme yetisini geliştiren ve karmaşık süreçleri anlamlandırmasını sağlayan, üst düzey zihinsel işleyişin bir parçası olan bütünlük becerileridir. Bu beceriler bilginin analiz edilmesini, yorumlanmasını ve uygulamasını içeren süreçleri kapsamaktadır (MEB, 2024b).
- **Programlar Arası Bileşenler:** Öğrenme sürecinde çocukların sosyal duygusal gelişimini, değer aktarımını ve okuryazarlık becerilerini bütüncül bir yaklaşımla ele alan unsurlardır. Farklı eğitim kademeleri arasında geçiş destekleyerek çocuğun çok yönlü gelişimini desteklemeyi amaçlamaktadır. (MEB, 2024b).
- **Alan Becerileri:** MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı ve 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programlarının aksine çocukların gelişim özelliklerine göre değil, disiplinlere göre ayrılmış olan bir program olup bir öğrenme alanında yetkinlik kazanmak için çocuğun yapması gereken becerilerdir (MEB, 2024b).
- **Sosyal – Duygusal Öğrenme Becerileri:** Alan becerilerinden farklı olarak çocuğun kendisi ve sosyal çevresi ile olumlu iletişim kurabilmesini sağlayan becerilerdir. Tüm alanlar arasında bütünlükçü özelliği olan programlar arası bileşenlerdir (MEB, 2024b).
- **Süreç Bileşeni:** Bireyin beceri ediniminde rol oynayan bilişsel, duyuşsal ve psikomotor süreçleri kapsamaktadır. TYMM Okul Öncesi Eğitim Programında bu bileşen, becerilerin aşamaları ve bütüncül bir biçimde geliştiğini; bu gelişimin ise belirli zihinsel ve deneyimsel süreçlerle desteklendiğini vurgulamaktadır. Örneğin, karşılaştırma becerisinin kazanımı süreç odaklıdır ve belirli işlem adımlarıyla edinilir. Bu süreç bileşenlerinin eksikliğinde üst düzey beceriler gelişim gösteremezler (MEB, 2024b).

2 MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı, MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programı ve TYMM Okul Öncesi Eğitim Programlarına Temel Alınan Okul Öncesi Eğitimin Genel Amaçlarının ve Temel İlkelerinin Karşılaştırılması

MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı, MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programı ve TYMM Okul Öncesi Eğitim Programlarına temel alınan okul öncesi eğitimin genel amaçlarını içeren tablo aşağıda gösterilmiştir.

Tablo 2.1: MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı – MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programı ve TYMM Okul Öncesi Eğitim Programlarına Temel Alınan Okul Öncesi Eğitimin Genel Amaçları

MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı	MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programı	TYMM Okul Öncesi Eğitim Programı
1. Çocukların fiziksel, bilişsel ve duygusal gelişimlerini destekleyerek olumlu alışkanlıklar edinmelerine katkı sağlamak,	1. Çocukların fiziksel, bilişsel ve duygusal gelişimlerini destekleyerek olumlu alışkanlıklar edinmelerine katkı sağlamak,	1. Çocukların fiziksel, bilişsel ve duygusal gelişimlerini destekleyerek olumlu alışkanlıklar edinmelerine katkı sağlamak,
2. İlköğretim sürecine uyumlarını kolaylaştırmak,	2. Toplumsal yaşama uyum süreçlerini desteklemek,	2. İlköğretime uyumlarını kolaylaştırmak,
3. Sosyoekonomik açıdan dezavantajlı ailelerden ve çevrelerden gelen çocuklara ortak bir eğitim ve yetiştirme ortamı sunmak,	3. İlköğretim sürecine uyumlarını kolaylaştırmak,	3. Sosyoekonomik açıdan dezavantajlı ailelerden ve çevrelerden gelen çocuklara ortak bir yetiştirme ortamı sunmak,
4. Türkçeyi doğru ve etkili bir biçimde kullanmalarını teşvik etmek.	4. Sosyoekonomik açıdan dezavantajlı ailelerden ve çevrelerden gelen çocuklara ortak bir eğitim ve yetiştirme ortamı sunmak,	4. Türkçeyi doğru ve etkili bir biçimde kullanmalarını teşvik etmek,
	5. Türkçeyi doğru ve etkili bir biçimde kullanmalarını teşvik etmek.	5. Toplumsal yaşama uyum süreçlerini desteklemektir.

Her bir programın temelini oluşturan amaçlar, çocukların çok yönlü gelişimini desteklemeye yönelik olarak ifade edilmiştir. Üç programda da çocukların fiziksel, bilişsel ve duygusal gelişimlerini destekleme, olumlu alışkanlıklar kazandırma, ilköğretime uyumu kolaylaştırma, Türkçeyi doğru ve etkili kullanmalarını teşvik etme ile dezavantajlı çocuklara eşit bir eğitim ortamı sunma hedeflerinin ortaklaştığı görülmektedir. Bu durum, programlar arasında temel gelişim alanlarına yönelik sürekliliğin ve kapsayıcılığın korunduğunu göstermektedir.

MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programı ve TYMM Okul Öncesi Eğitim Programlarında, MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında açıkça yer almayan “Toplumsal yaşama uyum süreçlerinin desteklenmesi” amacı ayrıca vurgulanmıştır. Bu farklılık, güncel programların sosyal uyuma ve toplumsal etkileşime daha fazla önem verdiğine işaret etmektedir. MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programında ayrıca genel amaçlar beşe çıkarılmış, önceki programın hedeflerine sadık kalınmakla birlikte güncellenen toplumsal ve pedagojik ihtiyaçlara yanıt verecek şekilde yeniden yapılandırılmıştır. TYMM Okul Öncesi Eğitim Programı ise benzer amaçları farklı bir sıralama ile sunmakta ancak içerik açısından büyük ölçüde örtüşmektedir.

Sonuç olarak, üç programın genel amaçları büyük ölçüde benzerlik göstermekte; yalnızca toplumsal yaşama uyum vurgusunda anlam genişlemesi ve yapısal güncellemeler dikkat çekmektedir.

Tablo 2.2: MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı – MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programı ve TYMM Okul Öncesi Eğitim Programlarının Temel İlkeleri

Temel İlkeler	İlke Sayısı
MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı	18
MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programı	25
TYMM Okul Öncesi Eğitim Programı	26

Tablo 2.2’de verilen bilgilere bakıldığında temel ilkelerin sayısında artış olduğu görülmektedir. MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında yer alan 14. ve 15. sırada verilen ilkeler MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programında “Gelişim ve öğrenme, çok sayıda sosyal ve kültürel ortam içinde gerçekleşir ve bu ortamlardan etkilenir. Bu noktada öğretmenler, sosyokültürel ortamların ve aile yaşantısının çocukların öğrenmeleri üzerinde etkili olacağını göz önünde bulundurmalıdır. Eğitim sürecine çocukların, ailelerin ve toplumun etkin katılımı sağlanmalıdır.” şeklinde genişletilerek yer verilmiştir. MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı programında 8. sırada yer verilen ilke, MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programında “Okul öncesi eğitim, çocukların olumlu ve gerçekçi benlik algısı oluşturmalarını, kendilerine saygı ve güven duymalarını desteklemeli; onlara dürtü kontrolü ve öz denetim kazandırarak sınırlar içinde özgürlüklere sahip olduklarını hissettirmelidir.” şeklinde bir ifadeyle genişletilerek

yeniden yazılmıştır. MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında 16.sırada yer alan “Okul öncesi eğitimin süreçleriyle rehberlik hizmetleri bütünleştirilmelidir” ilkesine MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programında da yer verilmiş ayrıca “...okul öncesi eğitim felsefesi dikkate alınmalıdır.” eklentisi yapılmıştır. MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programında daha önce yer verilmemiş ilkelere 3., 5., 9., 10., 17.,18. ve 19. sırada yer almaktadır.

TYMM Okul Öncesi Eğitim Programında hem biçim yönünden hem de kavram yönünden birçok değişiklik yapılmış, 26 maddeden oluşan temel ilkeler açıklamalarıyla birlikte verilmiştir. Örneğin MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programında yer alan 1.ilke olan “Okul öncesi eğitim çocukların bilişsel, dil gelişimi, sosyal ve duygusal, fiziksel gelişimini ve sağlığını desteklemeli ve onları ilkokula hazırlamalıdır” ifadesi yerini TYMM Okul Öncesi Eğitim Programında “Bu program kavramsal becerileri, alana özgü becerileri, sosyal duygusal öğrenme becerileri ve okuryazarlık becerilerini kapsayan ve beceri edinimini temel alan bir yapıdadır. Programın hedefi, çocukların beceri edinimini desteklerken onların ilgi ve yeteneklerini keşfetmeleri ve bir üst eğitim kademesi için gerekli becerilerle donatılmalarını sağlamaktır.” ifadesine bırakmıştır (MEB, 2024b, s.7). TYMM’de birçok yeni kavram bulunmaktadır. Bu kavramlara ilkelere de sık sık yer verilmiştir. Kazanım kavramının yerine beceri kavramı gelmiş olup ilkelere becerilere oldukça geniş yer verilmiştir. Değerler eğitimi dikkat çeken bir başka kavramdır. Temel ilkelerin 7. maddesi “Beceriler milli ve manevi değerlerle ilişkilendirilmelidir. / Program, değerler çerçevesine bağlı olarak ‘Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi’ne uygun yürütülmelidir. Program içerisinde yer alan değerler ‘erdemli insan’ felsefesinin altyapısının kurulması için önemlidir. Milli ve manevi değerlerin edinimi program içerisindeki diğer tüm beceri alanlarıyla bütünleştirilerek ele alınmalıdır” bunun en belirgin örneğidir (MEB, 2024b, s.8). Temel İlkeler, MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı ve MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programlarından tümüyle ayrılmamış ancak değerlere genişletilerek yer verilmiştir.

3. MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı, MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programı ve TYMM Okul Öncesi Eğitim Programının Gelişim Alanları ve Kazanım/Gösterge ile Öğrenme/Alt Öğrenme Çıktılarının Karşılaştırılması

MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı ve MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programları, çocukların gelişimsel özelliklerine göre ayrılmış ve bütüncül olarak gelişmesini destekleyecek şekilde hazırlanmıştır. MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı 4 gelişim alanı ve 1 desteklenmesi gereken beceri grubu olarak 5 bölümden oluşmaktadır. MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programında ise bu sayı 4’e düşmüştür. TYMM Okul Öncesi Eğitim Programında ise alanlar disiplinlere göre ayrılmış olup toplam 7 alan bulunmaktadır. Tablo 3.1’de programlar ve gelişim alanları gösterilmiştir.

Tablo 3.1: MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı – MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programı – TYMM Okul Öncesi Eğitim Programlarının Gelişim Alanları

MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı Gelişim Alanları	MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programı Gelişim Alanları	TYMM Okul Öncesi Eğitim Programı Alan Becerileri
Bilişsel Gelişim	Bilişsel Gelişim Alanı	Türkçe
Motor Gelişim	Fiziksel Gelişim ve Sağlık Alanı	Matematik
Sosyal Duygusal Gelişim	Sosyal Duygusal Gelişim ve Değerler	Fen
Dil Gelişimi	Dil Gelişimi	Sosyal
Öz Bakım Becerileri		Sanat
		Müzik
		Hareket ve Sağlık

MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı, çocukların gelişim özellikleri dikkate alınarak hazırlanmış; bilişsel, dil, sosyal-duygusal, motor ve öz bakım becerilerini bütüncül bir şekilde ele alan bir programdır. Bilişsel gelişimde çocuğun düşünme, öğrenme, problem çözme ve çevresini anlamaya yönelik süreçleri içermektedir (MEB, 2013). MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı, bilişsel gelişimi desteklemek amacıyla çeşitli hedefler ve etkinlikler sunmaktadır. Örneğin; çocukların renk, şekil, boyut, sayı gibi temel kavramları öğrenebilmesini amaçlamaktadır. Çocukların belirli bir etkinliğe odaklanmalarını sağlayarak dikkat sürelerini geliştirmeyi hedeflemektedir. Neden-sonuç ilişkisi kurarak problem çözme becerilerinin gelişimi ve alternatif çözüm yolları oluşturabilmesi desteklenmektedir (MEB, 2013).

MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı’nda öz bakım becerileri bir gelişim alanı olarak değil, çocukların günlük yaşamda bağımsız hareket edebilmeleri için geliştirmeleri gereken temel beceriler olarak tanımlanmıştır. Bu beceriler,

çocukları fiziksel ihtiyaçlarını karşılama, hijyen kurallarına uyma, sağlıklı yaşam alışkanlıkları kazanma ve kendine yönelik sorumlulukları yerine getirme gibi unsurları içermektedir (MEB, 2013). Öz bakım becerileri, çocuğun gelişim düzeyine uygun olarak, rehberlik eden bir yaklaşımla kazandırılmıştır. Öğretmenlerin çocuklara örnek olma, oyun temelli öğrenme ve uygulamalı etkinliklerle bu becerileri desteklediği belirtilmiştir. Ayrıca ailelerin de süreçte aktif rol almaları önerilmiştir (MEB, 2013).

MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programı ise MEB 2103 Okul Öncesi Eğitim Programı gibi çocukların gelişim özelliklerini temel alan bir bakış açısı ile hazırlanmıştır. Kapsayıcılık ilkesine vurgu yapılarak bütünsel gelişimlerini desteklenmesi hedeflenmiştir. MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programında da MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında olduğu gibi kazanım ve göstergeler temel alınmıştır. MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programında öncekinden farklı olarak gerek olduğu durumlarda programda yer almayan kazanım göstergelerin kullanılması esnekliği belli çerçevelerle sınırlandırarak tanınmıştır. Türk milli eğitimin amaçlarına, programın felsefesine, amaçlarına ve özelliklerine uygun olmasına, diğer kazanımlarla çelişmemesine ve yeni eklenecek kazanımın gerekçesinin iyi belirtilmesine dikkat edilmesi gerekmektedir.

MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programından ayrılan ve TYMM ile benzer olan program özelliği; MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programının 21. yüzyılda ihtiyaç duyulan problem çözme, eleştirel ve yaratıcı düşünme, iş birliği yapabilme, merak etme, empati, sorumluluk, hayal gücü becerilerini ön plana çıkaran; tüketen değil üreten olan bireyler yetiştirmeyi hedeflemektedir. Gelişim alanlarında bulunan MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programında kazanım/göstergeler, TYMM Okul Öncesi Eğitim Programı öğrenme/alt öğrenme çıktıları bu bakış açısı ile hazırlanmıştır. TYMM Okul Öncesi Eğitim Programı tanıtımında “*Çağın gereksinimlerine uygun olarak bireylerden toplumların hızlı değişimine uyum sağlamaları, bilimsel ve teknolojik gelişmelere katkıda bulunmaları, küresel problemlerle başa çıkmaları beklenmektedir.*” ifadesi ile MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı ve MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programından farklı olarak bilime ve teknolojiye vurgu yapılmıştır (MEB, 2024a s. 12).

Tabloya bakıldığında TYMM Okul Öncesi Eğitim Programının her iki programdan da ayrılan diğer özelliği gelişim alanlarının yerini disiplinlere bırakmış olmasıdır. Bunun sebebi, okul öncesi dönemden itibaren zorunlu eğitim süresi boyunca devam edecek bir beceri ağı oluşturulması hedefidir (MEB, 2024b s.16).

Hem MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında hem de MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programında gelişim alanları kazanım/göstergelerle şekillendirilirken TYMM programında ise alan becerilerini öğrenme çıktıları ile alt öğrenme çıktıları şekillendirmektedir. Alan becerileri TYMM'nin değer temelli yaklaşımıyla desteklenmektedir. Bu çerçevede program, çocukların erdemli bireyler olarak yetişmelerini sağlayacak temel değerleri eğitimin ayrılmaz bir parçası olarak görmektedir (MEB, 2024b). Disipliner bazlı bir ayrımla alanlara ayrılan TYMM Okul Öncesi Eğitim Programında, alanlara ait öğrenme çıktıları sayıları ile kazanım sayılarının karşılaştırılarak aşağıda verilen tablo elde edilmiştir.

Tablo 3.2: MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı, MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programı ve TYMM Okul Öncesi Eğitim Programı Kazanım/Göstergelerinin ve Öğrenme/Alt Öğrenme Çıktılarının Karşılaştırılması

Gelişim Alanları/Alan Becerileri	MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı	MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programı	TYMM Okul Öncesi Eğitim Programı
Bilişsel Gelişim	21	28	
Dil Gelişimi	12	13	
Sosyal ve Duygusal Gelişim	17	22	
Motor Gelişim	5		
Öz Bakım Becerileri	8		
Fiziksel Gelişim ve Sağlık		23	
Türkçe			18
Matematik			14
Fen			5
Sosyal			22
Sanat			4
Müzik			16
Hareket ve Sağlık			14

Tablo 3.2’de verilen bilgilere bakıldığında MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında Sosyal ve Duygusal Gelişim, Bilişsel Gelişim ve Dil Gelişim alanlarında verilen kazanım sayılarının MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programında artış gösterdiği görülmektedir. MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında Motor Gelişim ve Öz Bakım Gelişimi olarak iki ayrı gelişim alanları MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programında Hareket ve Sağlık Alanı’nda birleştirilmiş ve kazanım sayıları atılmıştır. Bu iki programdan farklı şekilde alanlara ayrılan TYMM Okul Öncesi Eğitim Programında ise en az öğrenme çıktısı Sanat Alanı’nda, en çok öğrenme çıktısı ise Sosyal Alan’da verilmiştir.

Sonuç olarak MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı ve MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programlarındaki gelişim alanlarının hazırlanmasında çocukların gelişim özellikleri göz önünde bulundurulurken TYMM Okul Öncesi Eğitim Programındaki alanlar disiplinler arası yaklaşımla ayrılmaktadır. MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı ve MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programlarındaki gelişim alanları kazanım/ göstergeler ile detaylandırılmakta, TYMM Okul Öncesi Eğitim Programında ise öğrenme çıktıları, alt öğrenme çıktıları, okuryazarlık becerileri, sosyal duygusal öğrenme becerileri, kavramsal becerilerle desteklenmekte ve eğilimler de önemli bir bileşen olarak ön plana çıkmaktadır. MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programı ve TYMM Okul Öncesi Eğitim Programlarında 21. yüzyıl becerilerine yer verilmektedir. MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programında kazanımlar hazırlanırken öğretmene de gerekli gördüğü yerlerde kazanım yazabilme imkânı tanınmasına karşın MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı ve TYMM Okul Öncesi Eğitim Programlarında böyle bir bilgi bulunmamaktadır.

4. MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı, MEB 2024 Okul Öncesi Eğitim Programı ve TYMM Okul Öncesi Eğitim Programının Değerler Eğitimi Çalışmalarının Karşılaştırılması

MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı, MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programı ve TYMM Okul Öncesi Eğitim Programlarında verilen değerler eğitimine dair bulgular Tablo 4.1’de gösterilmektedir.

Tablo 4.1: Programlarda Verilen Değerler Eğitimi Tablosu

Değerler Eğitimi		
Program	Adet	Değerler
MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı	X	X
MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim 12 Programı		Adalet, cömertlik, dostluk, dürüstlük, merhamet, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik
TYMM Okul Öncesi Eğitim Programı	20	Adalet, aile bütünlüğü, çalışkanlık, dostluk, duyarlılık, dürüstlük, estetik, mahremiyet, merhamet, mütevazılık, özgürlük, sabır, sağlıklı yaşam, saygı, sevgi, sorumluluk, tasarruf, temizlik, vatanseverlik ve yardımseverlik.

MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı ve MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programlarında değerler eğitimi için ayrı bir başlık bulunmamakla birlikte kazanım ve göstergeler ile bütüncül olarak verilmektedir. Aral ve Kadan (2018)’in yapmış olduğu çalışmada MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında yer alan değerlerin sorumluluk, saygı, dayanışma, güven, sevgi, hoşgörü, özgürlük, eşitlik, adalet, dostluk olduğu belirtilmiştir ancak programda sadece temel ilkeler bölümünde yer verilmiştir (MEB, 2013).

MEB 2024 Okul Öncesi Eğitim Programında Sosyal Duygusal Gelişim Alanı’na ait kazanımlarında “İçinde yaşadığı toplumun kök değerlerini içselleştirir.” maddesi ile değerler eğitimine yer verilmiştir. Kazanımda yer alan kök değerler Tablo 4.1’de verilmiştir.

TYMM Okul Öncesi Eğitim Programında değerler eğitimi ön plana çıkaran bir yapı görülmektedir. “Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi” hazırlanırken “Huzurlu Aile ve Toplum” ile “Yaşanabilir Çevrede Huzurlu İnsan” yetiştirme gayesi temel alınmıştır (MEB, 2024b). Bu çerçevede 20 temel değer Tablo 4.1’de verilmiştir. Bunlara ek olarak

“Eğilimler” başlıklarıyla ayrıca ele alınırken alan becerilerine de dahil ederek öğrenme yaşantıları içerisinde yer verilmektedir. Eğilimlerde yer verilen değerler ise Tablo 4.2’de verilmiştir.

Tablo 4.2: Eğilimler Tablosu

Benlik Eğilimleri	Eğilimler	
	Sosyal Eğilimler	Entelektüel Eğilimler
Merak	Empati	Odaklanma
Bağımsızlık	Sorumluluk	Yaratıcılık
Azim ve Kararlılık	Girişkenlik	Açık Fikirlilik
Kendine İnanma (Öz Yeterlilik)	Güven	Analitik Düşünme
Kendine Güvenme (Öz Güven)	Oyunseverlik	Merak Ettiği Soruları Sorma
		Özgün Düşünme

Eğilimler tabloda görüldüğü üzere Benlik Eğilimleri, Sosyal Eğilimler ve Entelektüel Eğilimler olarak 3 ana başlığa ayrılmaktadır. Kültürel özelliklere göre şekillenen davranış eğilimleri olarak tanımlanan eğilimler, çocukların duygu ve düşüncelerini düzenleyebilmesini sağlamaktadır (MEB, 2024b). Benlik eğilimleri, bireyin içsel özelliklerini ve kişiliğini becerilerine yansıtmasını; sosyal eğilimler, bu özelliklerini sosyal bağlamda sergilemesini; entelektüel eğilimler ise zihinsel ve bilişsel birikimlerini becerileri aracılığıyla ortaya koymasını ifade etmektedir (MEB, 2024b).

5. MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı, MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programı ve TYMM Okul Öncesi Eğitim Programının Öğrenme Ortamlarının Karşılaştırılması

MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında öğrenme ortamları sınıf içerisinde olacak şekilde sınırlandırılmış, sınıfın mevcuduna, malzemelerin çeşitliliğine ve kişi başına düşen metrekaresine göre yapılandırılmış alanlar olarak tanımlanabilir. Programda ideal sınıf ortamının çocukların farklı gelişim alanlarını desteklemek üzere düzenlenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu doğrultuda, her bir öğrenme merkezinin çocuğun belirli bir beceri alanını geliştirmeye yönelik işlevi bulunmaktadır (MEB, 2013). MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında öğrenme alanlarının programda yer alan kazanım/göstergelere uygun materyallerle hazırlanması gerektiği belirtilirken MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programında öğretmen rehberliğinde çocuğun etkin katılımının sağlanabileceği, günlük yaşam becerilerinin kazanılmasında ve olumlu sosyal etkileşim geliştirilmesine yardımcı olabileceği merkezler olarak açıklanmaktadır (MEB, 2024a). TYMM Okul Öncesi Eğitim Programında ise okul içi öğrenme ortamları-öğrenme merkezleri olarak adlandırılan bu kısımlar MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında olduğu gibi öğrenme çıktılarına uygun olarak seçilen materyallerin olduğu, çocuklara hedeflenen becerileri kazandırmaya yönelik hazırlanmış alanlar olarak tanımlanmıştır (MEB, 2024b). Programlarda yer alan öğrenme ortamları Tablo 5’te belirtilmiştir.

Tablo 5: MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı – MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programı ve TYMM Okul Öncesi Eğitim Programlarında Yer Alan Öğrenme Ortamları

Öğrenme Ortamları	
MEB 2013	Blok merkezi, dramatik oyun merkezi, sanat merkezi, kitap merkezi, fen merkezi, kum ve su masası, müzik merkezi, giriş ve bekleme alanı.
MEB 2024	Okuma ve dinleme merkezi, blok merkezi, matematik merkezi, fen merkezi, sanat merkezi, dramatik oyun merkezi, yazı farkındalığı merkezi, müzik merkezi.
TYMM	Blok merkezi, kitap merkezi, erken okuryazarlık merkezi, müzik merkezi, sanat merkezi, matematik merkezi, fen merkezi, dramatik oyun merkezi, açık hava öğrenme merkezi.

Tablo 5’e bakıldığında dramatik oyun merkezi, sanat merkezi, blok merkezi, fen merkezi, müzik merkezi üç programda da aynı kalmıştır. MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında yer alan giriş ve bekleme alanı öğrenme merkezlerinden çıkarılmıştır. MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programında kitap merkezinin yerini okuma ve dinleme merkezi ile yazı farkındalığı merkezi alırken TYMM Okul Öncesi Eğitim Programında hem kitap

merkezi hem de erken okuryazarlık merkezi bulunmaktadır. MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında yer alan kitap merkezi, çocukların okumaya karşı olumlu tutumlar geliştirmesi ve okuma-yazma etkinliklerine yer verilmesi gerektiği belirtilirken (MEB, 2013) TYMM Okul Öncesi Eğitim Programında yer alan kitap merkezinde kitaplara karşı olumlu tutumlar geliştirmeleri ve aynı zamanda dil ve iletişim becerilerinin de geliştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır (MEB,2024b). Erken okuryazarlık merkezinde ise çocukların dil becerilerinin gelişebileceği, yazı, sözcük, harf ve ses bilgisi farkındalığının kazanabileceği bir merkez olarak tasarlandığı belirtilmektedir. Okuma ve dinleme merkezinin, çocukların okuma ve yazma öncesi becerilerini deneyimleyebileceği şekilde hazırlanması gerektiği belirtilmektedir. Yazı farkındalığı merkezinin amacı ise çocukların yazıya geçmeden önce yazı yazma becerilerini geliştirmelerini sağlayabilmesidir (MEB, 2024a). MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programı ve MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programlarında verilen merkezlerde yapılabilecek etkinlik örnekleri de verilirken TYMM Okul Öncesi Eğitim Programında bu bölüm yalnızca açık hava öğrenme merkezleri için verilmiştir. MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında sınıf içerisinde yer alan kum ve su masası MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programında kaldırılmış ve açık alanda oyun etkinliklerinde her gün mevsim koşullarına uygun kıyafetlerle en az bir veya bir buçuk saat vakit geçirmeleri tavsiye edilmiştir. Ancak TYMM Okul Öncesi Eğitim Programında açık hava öğrenme merkezi adı altında bir merkez açılmıştır. Bu merkezin kullanımı her anı ve her alanı kapsamaktadır (MEB, 2024b).

6. MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı, MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programı ve TYMM Okul Öncesi Eğitim Programının Değerlendirme Süreçlerinin Karşılaştırılması

MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı, MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programı ve TYMM Okul Öncesi Eğitim Programlarında yer alan değerlendirme süreçleri Tablo 6'da karşılaştırılmıştır.

Tablo 6: MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı, MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programı ve TYMM Okul Öncesi Eğitim Programlarının Değerlendirme Süreçlerinin Karşılaştırma Tablosu

MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı	Değerlendirme Süreçleri MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programı	TYMM Okul Öncesi Eğitim Programı
Çocuk, Öğretmen ve Program yönünden değerlendirme	Çocuk, Öğretmen ve Program yönünden değerlendirme	Çocuk, Öğretmen ve Program yönünden değerlendirme
Süreç içerisinde değerlendirilir.	Süreç boyunca devam eder	Süreç boyunca devam eder
Değerlendirmeyi öğretmenin tek yaptığı yerler de çocukla yaptığı yerler de vardır.	Değerlendirmeyi öğretmenin tek yaptığı yerler de çocukla yaptığı yerler de vardır.	Değerlendirmeyi öğretmenin tek yaptığı yerler de çocukla yaptığı yerler de vardır.
Gelişim gözlem formu, gelişim raporu, gelişim dosyası.	Anekdor kayıtları, kontrol listesi ve derecelendirme ölçeği, gelişim ve öğrenme izleme formu, gelişim raporu.	Beceri gözlem formu, öğrenme kanıtları (değerlendirme), portfolyo ürün değerlendirme raporu, e-portfolyo, anekdot kayıt formu, aylık değerlendirme formu, beceri edinim raporu.

MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında değerlendirme süreci üç bölümden oluşmaktadır; çocuk açısından, öğretmen açısından ve program açısından değerlendirme. Bu bölümler öğretmen tarafından doldurulmaktadır. Gelişim Gözlem Formu, Gelişim Raporu, Gelişim Dosyası çocukların değerlendirilmesinde kullanılan araçlardır. Günlük ve aylık plan değerlendirmeleri ile bir sonraki günün/ayın planına hazırlık yapılmaktadır (MEB, 2013).

MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programında ise değerlendirme süreci “Çocuğu Tanıma ve Değerlendirme” başlığı altında ele alınmıştır. Süreç, sistematik gözlem ve dökümantasyonla yürütülmektedir. Program, öğretmenin öz değerlendirmesi, çocuğun gelişim ve öğrenmesinin kanıtlar ile değerlendirilmesi, çocukların gelişimsel ihtiyaçlarının belirlenmesi ve ailelerin kanıtlarla bilgilendirilmesi değerlendirme sürecinin beş ayağını oluşturmaktadır. Değerlendirme sürecinde anekdot kayıtları, kontrol listesi ve derecelendirme ölçeği ve gelişim raporu ile değerlendirme planlanmaktadır. Günlük yapılan değerlendirme süreci çocukla birlikte gerçekleştirilmektedir (MEB, 2024a).

TYMM Okul Öncesi Eğitim Programında değerlendirme süreci “Çocuğu Tanıma, Değerlendirme ve Raporlama” başlığı altında ele alınmıştır. Yapılan değerlendirmeler eğitim süreci gibi beceri odaklıdır. Aynı zamanda değerler ve eğilimlerin de değerlendirilmesi, bütüncül şekilde tasarlanan eğitim programının bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır.

Değerlendirme süreçlerinde kullanılan formlar Beceri Gözlem Formu, Öğrenme Kanıtları (Değerlendirme), Portfolyo Ürün Değerlendirme Raporu, e-Portfolyo, Anekdöt Kayıt Formu, Aylık Değerlendirme Formu, Beceri Edinim Raporudur. Değerlendirme çocuklar, program ve öğretmen yönünden değerlendirme olmak üzere üç boyutta incelenmektedir (MEB, 2024b).

SONUÇ VE TARTIŞMA

MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı, MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programı ve Maarif Modeli arasındaki benzerlik ve farklılıkları tespit etmek için MEB'in resmî sitesinden ulaşılan okul öncesi eğitim programları incelenmiş ve bu bağlamda 5 tane alt amaç oluşturulmuştur.

MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı, MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programı ve TYMM Okul Öncesi Eğitim Programları, eğitim programlarının dört temel ögesi olan genel amaçlar, içerik, öğretim süreci. ve değerlendirme boyutlarında karşılaştırmalı olarak incelendiğinde, hem süreklilik gösteren ortak yönlerin hem de güncellenen ihtiyaçlara bağlı olarak ortaya çıkan farklılaşmaları bulunduğu görülmektedir.

Genel amaçlar açısından bakıldığında her üç programda da çocukları fiziksel, bilişsel ve duygusal gelişimlerini desteklemek, Türkçeyi doğru ve etkili kullanmalarını sağlamak, ilköğretime uyumlarını kolaylaştırmak ve dezavantajlı gruplara ortak bir eğitim ortamı sunmak ortak hedefler olarak yer almaktadır. MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programı ve TYMM Okul Öncesi Eğitim Programlarında bu amaçlara ek olarak, çocukların toplumsal yaşama uyum sağlamalarının desteklenmesi amacı da vurgulanmıştır. Bu farklılık, güncel programların yalnızca bireysel gelişime değil, toplumsal bütünleşmeye de önem verdiğini göstermektedir.

İçerik boyutunda ise üç programda da gelişim alanları temel alınmakta; ancak MEB 2024 ve TYMM Okul Öncesi Eğitim Programlarında içerik yapılandırması daha detaylı ve beceri temelli biçimde sunulmaktadır. TYMM Okul Öncesi Eğitim Programı özellikle okuryazarlık türleri ve disiplinler arası bağlantılar açısından farklılaşmakta MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programı ise içerik düzenlemesinde beceriler, kavramlar ve değerler başlıklarını öne çıkarmaktadır. Bu durum, yeni programların çok boyutlu öğrenmeyi önceleyen bir içeriğe yöneldiğini ortaya koymaktadır.

Öğretim süreci ya da bir diğer ifadeyle öğrenme yaşantıları açısından değerlendirildiğinde, MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında öğrenme süreci daha çok etkinlik temelli planlanırken, MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programı ve TYMM Okul Öncesi Eğitim Programlarında süreç daha yapılandırılmış, beceri odaklı ve yaşamla ilişkili biçimde ele alınmıştır. Bu bağlamda, öğrenme sürecinin planlanması daha sistematik bir yapıya kavuşturulmuş, çocuğun aktif katılımı ve yaşamla bağ kurması ön plana alınmıştır.

Değerlendirme boyutu ele alındığında, MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında gelişimi izlemeye yönelik rehberlik edici değerlendirme vurgusu öne çıkarken, MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programı ve TYMM Okul Öncesi Eğitim Programlarında süreç değerlendirmesi daha ayrıntılı ve yapılandırılmış biçimde sunulmaktadır. Özellikle TYMM Okul Öncesi Eğitim Programında değerlendirme, becerilerin gelişim düzeyine göre takip edilmesini esas alan bir anlayışla yeniden yapılandırılmıştır. Ayrıca programlar çocuk gelişimini bireysel farklılıklarına duyarlı değerlendirme araçlarını destekleme yönünde bir eğilim taşımaktadır.

Sonuç olarak her üç programda da temel öğeler düzeyinde büyük ölçüde benzerlikler bulunmakla birlikte, MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programı ve TYMM Okul Öncesi Eğitim Programlarında çağın ihtiyaçlarına ve toplumsal dönüşümlere yanıt verecek biçimde içerik, süreç ve değerlendirme boyutlarında yapısal ve pedagojik gelişmeler kaydedilmiştir.

MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı ve MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programları, çocukların bütüncül gelişimlerini desteklemek amacıyla hazırlanmıştır. Bu kapsamda, çocukların zihinsel ve dil gelişimleri ile kas, öz bakım ve sosyal gelişimlerini bir arada ele alan bir yapı sunmaktadır (MEB, 2013; MEB, 2024a). Programda gelişim alanlarına ait kazanımların Bloom'un Taksonomisi'ne göre düzenlenmesi, öğrenme hedeflerinin hiyerarşik bir sıra ile yapılandırılmasını sağlamaktadır. Bu düzenleme, öğretmenlere kazanımları planlama ve uygulama sürecinde rehberlik ederek eğitim sürecini daha sistematik hale getirmektedir.

MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı ve MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Program kitaplarında belirtilen “eklektik” ifadesi ile Montessori (Montessori, 1997; Oktay, 1987), Reggio Emilia (Edwards, 2002), High Scope (Koçak, 1998) gibi çeşitli yaklaşımlardan esinlendiğini ifade etmek mümkündür. Montessori’den bireysel öğrenme hızına uyum sağlama, Reggio Emilia’dan proje tabanlı öğrenme ve High Scope’tan planla-uygula-değerlendir döngüsü gibi farklı yöntem ve teknikler programda harmanlanmıştır. Program hem yapılandırmacı yaklaşımı hem de oyun temelli öğrenmeyi entegre ederek farklı pedagojik yaklaşımları bir arada kullanır. Diğer yandan TYMM Okul Öncesi Eğitim Programına bakıldığında gelişim alanlarının belirgin bir şekilde disiplinlere ayrıldığını görülmektedir. Programda beceri odaklı bir yaklaşım benimsenmiş ve bu doğrultuda köklü değişiklikler yapılmıştır. Bu değişimle, okul öncesi eğitimden başlayarak zorunlu eğitim süreci boyunca dikey ve hiyerarşik bir yapı içinde ilerlenmesi ve becerilerin kademeli olarak geliştirilmesi hedeflenmektedir.

TYMM Okul Öncesi Eğitim Programının, IBPYP (Ayyıldız ve Üzümcü, 2016) ile benzerlik gösterdiği noktalar mevcuttur. İki programda da disiplinler arası bir yaklaşımın benimsendiği görülmektedir. Sanat, bilim, Matematik gibi farklı öğrenme alanlarını bir araya getirerek bütünsel bir deneyim sunarken PYP konular arasında bağlantılar kurarak öğrencilerin bilgi ve becerilerini bütünsel bir şekilde geliştirmelerine de olanak tanımaktadır. Ayrıca değerler ve kültürel farkındalıklar konularına verilen önem ile IBPYP modelinde öğrencilerin farklı kültürler tanınmasına teşvik edilmesi de benzerlikler arasında gösterilebilmektedir. Türk Eğitim Derneği’nin (2024) çalışması da bu görüşü desteklemektedir.

TYMM Okul Öncesi Eğitim Programında “sarmal” ifadesinin bulunmaması, programın sarmal olmadığı anlamına gelmemektedir. Dikey hiyerarşik yapıya sahip olması, becerilerin birbirini destekleyen ilerleme çizgisi izlediğini göstermektedir. Disiplinler arasında yatay hiyerarşik bir sistemin bulunması ise çocukların önceki bilgilerini pekiştirerek yeni öğrenme durumlarına uyarlamalarını destekler.

TYMM Okul Öncesi Eğitim Programı’nın doğrudan sarmal yapı benimsediğini söylemek mümkün olmasa da bazı yönleriyle bu yapıya benzerlik taşıdığı söylenebilir. Örneğin okul öncesinden başlayarak zorunlu eğitim sonuna kadar becerilerin derinleştirilerek verilmesi sebebi ile dikey hiyerarşik sistemde sarmal bir yapıda olduğu söylenebilir. Ancak disiplin temelli yaklaşımı ve beceri odaklı yapısı, programın sarmal yerine daha yapılandırılmış bir model izlediğini gösterebilir.

MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı ve MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programlarının gelişim alanlarına göre yapılandırılmış olması, kazanımların doğrudan karşılaştırılmasını kolaylaştırmaktadır. Tüm gelişim alanlarında kazanım sayılarının artış göstermesi, çocukların gelişimine verilen önemin arttığını ve programın daha ayrıntılı bir şekilde yapılandırıldığını ortaya koymaktadır.

TYMM Okul Öncesi Eğitim Programı ise disiplinler temelli bir yapıya sahip olduğundan, kazanımların birebir karşılaştırılması güçtür. Ancak, programda yer alan öğrenme çıktılarının sayısının MEB 2024 Okul Öncesi Eğitim Programında yer alan kazanımlara kıyasla daha fazla olması, çocukların gelişimine daha kapsamlı bir yaklaşım benimsediğini göstermektedir. Özellikle, en fazla öğrenme çıktısının Sosyal Alan kapsamında bulunması, çocukların toplumsal hayata hazırlık ve adaptasyon sürecine verilen önemin bir göstergesidir. Bu durum, TYMM okul öncesi eğitimin amaçlarından biri olan “Çocukların toplumsal hayata uyum sağlaması” maddesiyle örtüşmektedir.

MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programı ve TYMM Okul Öncesi Eğitim Programlarında ele alınan değerler eğitimi, yalnızca bireysel gelişimin yanı sıra toplumsal uyumun güçlendirilmesini de amaçlamaktadır. Bu bağlamda, çocukların kendilerini ifade edebilmeleri, başkalarının haklarına saygı göstermeleri ve sosyal sorumluluk bilinci geliştirmeleri önem taşımaktadır. Değerler eğitiminin erken yaşlarda verilmesi, çocukların karakter gelişiminde ve toplumsal adaptasyon süreçlerinde belirleyici bir rol oynar (Kıncal, 2002). Ayrıca bu süreç, bireyin sadece akademik başarıya odaklanmayıp sosyal ve duygusal gelişimlerini de kapsayacak şekilde çok yönlü bir yaklaşımı benimsemektedir (Küçükturan, Akbaba ve Altun, 2003). Değerler eğitimi, MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programında günlük planlama süreçlerine entegre edilmesi beklenen temel bileşenlerden biri olarak ele alınmış, TYMM Okul Öncesi Eğitim Programında ise bu konuya daha kapsamlı bir biçimde yer verilmiştir. Bu yönüyle her iki program, değerler eğitimi açısından MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programından ayrılan ve güçlenen yönler sunmaktadır. Kıncal (2002) ve Küçükturan, Akbaba ve Altun (2003)’ün değerler eğitimi hakkındaki görüşleri, çocukların erken yaşta bu becerileri kazanmasının önemli olduğunu vurgulamaktadır. Başaran ve Ulubey (2018) ise yaptığı çalışmada, değerler eğitiminin program kapsamına alınmasının faydalı olacağını belirtmiştir. Aral ve Kadan’ın

(2018) yaptığı çalışmada MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında kazanımlara bakarak en çok yer alan değer sorumluluk, en az yer alan değer ise adalet olduğu görülmektedir. Bu değerlerin nasıl verildiği ise öğretmenin inisiyatifine kalmıştır. Korkmaz ve Pekdoğan (2017) değerler eğitimi verilirken öğretmenlerin en fazla beyin fırtınası yöntemi kullandıklarını, etkinlikleri ise en çok hikâye ve oyuncaklarla gerçekleştirdiklerini yaptığı araştırma ile ortaya koymuştur. 2005 yılında “100 Temel Eser” projesi, değerler eğitiminin önemini vurgulamış olsa da bu girişim erken çocukluk dönemini kapsamamaktaydı. Değerler eğitiminin okul öncesi programına entegre edilmesi, programın daha kapsayıcı ve bütüncül bir yapıya kavuşmasını sağlamış, çocukların erken yaşlardan itibaren toplumsal değerlerle tanışmasına olanak tanımıştır.

Öğrenme ortamları bileşeni bağlamında, açık hava alanlarının eğitsel amaçlarla kullanımı her üç programda da farklı düzeylerde ele alınmaktadır. MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında açık hava etkinliklerine dolaylı atıflar yer almakta; fiziksel çevrenin çocukların gelişim düzeylerine uygun olarak düzenlenmesi gerektiği vurgulanmaktadır. MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programı ise açık hava etkinliklerine daha doğrudan bir yaklaşım sergileyerek, çocukların doğal çevreyle etkileşimini teşvik etmeyi amaçlamaktadır. TYMM Okul Öncesi Eğitim Programında ise açık hava öğrenme ortamları daha belirgin biçimde yapılandırılmış bir eğitsel yapı olarak yer almakta; bu yaklaşım, sürdürülebilirlik okuryazarlığını destekleyen uygulamalarla bütünleştirilmiştir. Özellikle TYMM’de bu uygulama, çocukların çevreye duyarlı bireyler olarak yetişmelerini ve sürdürülebilir yaşam pratiklerine yönelik bilgi ve deneyim kazanmalarını hedeflemektedir.

MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı ve MEB 2024 Güncellenen Okul Öncesi Eğitim Programlarında değerlendirme, gelişim odaklı yapılmaktadır. Bu değerlendirme yöntemlerinin, çocukların bireysel gelişim süreçlerini izlemek ve gerekli müdahaleleri zamanında gerçekleştirmek açısından önemli bir rol oynadığı vurgulanmaktadır (Durmuşoğlu, 2020). Değerlendirme basamağında yapılan etkinlikler yeterli ve anlaşılır düzeydedir. Bu kapsamda birçok çalışma ve araştırma yapılmıştır. MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı için Başaran ve Ulubey (2018) öğretmenlerin görüşlerini aldığı çalışmada bazı öğretmenlerin değerlendirme yapmakta zorlandığını ortaya koymuştur. Değerlendirme boyutu, öğrenmenin gerçekleşip gerçekleşmediğini ortaya koyan en önemli basamaktır. Kapsamlı bir değerlendirme ile hem öğretmen hem program hem de çocuk açısından ulaşılmayan hedefler tespit edilip destek istenebilir. Sapsağlam’ın (2013) yaptığı çalışma da bu fikirle örtüşmektedir. Durmuşoğlu (2020) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada, bu değerlendirme yöntemlerinin genel olarak yeterli bulunduğu ve programın hedeflerine ulaşmasında etkili olduğu ifade edilmiştir.

TYMM Okul Öncesi Eğitim Programında değerlendirme süreci üç temel aşamada ele alınmakta ve tanıma, değerlendirme, raporlama şeklinde yapılmaktadır. Beceri odaklı değerlendirme ve raporlama süreçlerinde kullanılan dilin karmaşık olması ve okul öncesi çocuklardan üst düzey beklentiler içermesi, programın önemli zayıf yönlerinden biri olarak değerlendirilebilir. Türk Eğitim Derneği’nin (2024) bulgularıyla da örtüşmektedir. Öte yandan, programın sonuç yerine süreç değerlendirmesine öncelik vermesi, çocukların gelişim farklılıklarını göz önünde bulunduran önemli bir yaklaşım sunmaktadır. Çocukların kendi gelişim hızlarında öğrenmelerine olanak tanıyan bu yaklaşım, sonuçta ne öğrenildiğinden çok, süreçte ne kadar ilerleme kaydedildiğini vurgulamaktadır. Süreç odaklı bu yaklaşım değerlendirme boyutunun güçlü yönlerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Duyul, Duyul, Kesman ve Kesman’ın (2025) yaptığı çalışmada öğretmenlerin TYMM Okul Öncesi Eğitim Programının yoğun olduğu ve öğretmenlerin sürece adapte olması için daha fazla destek verilmesi gerektiği ve kırsal bölgeler başta olmak üzere uygulanabilirliğinin artırılmasının gerekli görüldüğü belirtilmiştir.

ÖNERİLER

- Türkiye’deki çocukların eğitime ulaşma imkanlarının bölgelere göre farklılık göstermesi ve okulların teknolojik ve fiziksel altyapılarının büyük farklılıklar göstermesi sebebiyle TYMM programında daha ulaşılabilir hedefler koyulup öğrenme ve alt öğrenme çıktılarının yeniden düzenlenmesi
- Öğretmenler için TYMM program tanıtımı ve hizmet içi eğitimlerin sıklaştırılması
- Örnek planların sene boyunca Millî Eğitim Bakanlığı tarafından öğretmenlere ulaştırılması
- Eğitim sürecinin TYMM programına göre yürütülebilmesi için okulların teknolojik imkanlarının güçlendirilmesi ile ilgili çalışmalar yapılması
- TYMM ve MEB 2024 programlarının uygulanabilirlik boyutunun araştırılması

KAYNAKÇA

- AÇEV. (2020). *Anne Çocuk Eğitim Vakfı yıllık raporu*. İstanbul: AÇEV Yayınları.
- Aral, N. ve Kadan, G. (2018). 2013 okul öncesi programının değerler eğitimi bağlamında incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*. 2(1). 113-131.
- Ayyıldız, E., ve Üzümcü, Ö. (2016). Uluslararası eğitimde bir seçenek: Uluslararası Bakalorya İlk Yıllar Programı (IBPYP). *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 1(2), 64-73.
- Başaran, S. T. ve Ulubey, Ö. (2018). 2013 okul öncesi eğitim programının değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 51(2). 1-38.
- Creswell, J.W. (2013). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches*. Sage Publications
- Durmuşoğlu M. C. (2022). MEB 2002, 2006 ve 2013 okul öncesi eğitim programlarının aile katılımı ve değerlendirme uygulamalarına ilişkin öğretmen görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 37(2). 654-668.
- Duyul, S., Duyul, Y., Kesman, M. ve Kesman, M. (2025). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli konusunda öğretmen görüşleri. *Ulusal Eğitim Dergisi*. 5(3). 20262.
- Edwards, C. P. (2002). Three approaches from Europe: Waldorf, Montessori and Reggio Emilia. *Early Childhoos Research and Practise*. 4(1).
- Ertürk, S. (1984). *Eğitimde Program Geliştirme*. 5. Baskı. Ankara: Yelkenitepe Yayınları
- Hargrave, J. (2013). *A thesis submitted to the faculty of the University of North Carolina at Chapel Hill in partial fulfillment of the requirements for the degree of Master's in Education (Early Childhood, Special Education, and Literacy) in the Department of Education*. Chapel Hill.
- Heckman, J. J. (2006). *The economics of investing in children*. Science, 312(5782), 1900-1902.
- International Baccalaureate Organisation (2023). *Primary Years Programme*. Erişim adresi: <https://www.ibo.org>
- Kıncal, R. Y. (2002). *Değerler Eğitimi ve Öğretimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Koçak, N. (1998). *High Scope okul öncesi eğitim programı ve Türkiye'deki okul öncesi eğitim uygulamaları*. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi VII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Cilt II. 697-704.
- Korkmaz, H. İ. ve Pekdoğan, S. (2017). Okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş çocuklarına verilen değerler eğitimine ilişkin öğretmen görüşleri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 14(37). 59-72.
- Krippendorff, K. (2004). *Content Analysis: An Introduction to its: Methodology*, Sage Publications.
- Kuhlemann, G. ve Brühlmeier, A. (2002). *Johann Heinrich Pestolozzi*. Schneider-Verlag.
- Küçükturen, A. G., Altun A. ve Akbaba, S. (2013). Türkiye'de okul öncesi eğitimin geliştirilmesine yönelik uygulamalar. *The Journal of Academic Social Studies*. 6(7). 783-801.
- Millî Eğitim Bakanlığı (1953). *5. Millî Eğitim Şûrası*. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (1989). *Okul Öncesi Eğitim Programı*. MEB Yayınları
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (1994). *Kreş programı*. Millî Eğitim Basımevi.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2002). *36-72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programı*. İstanbul. YA-PA Yayınları.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2013). *Okul Öncesi Eğitim Programı*. Ankara: MEB Yayınları.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2024a). *Okul Öncesi Eğitim Programı*. Ankara: MEB Yayınları.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2024b). *Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Okul Öncesi Eğitim Programı*. Ankara: MEB Yayınları.
- Mutlu, B., Ergişi, A., Ayhan, A. B., Aral, N. (2012). Okul öncesi dönemde Montessori eğitimi. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*. 1(3). 113-128.
- Montessori, M. (1997). *Çocuk eğitimi*. (Çev: Güler Yücel). (5. Baskı). Ankara: Özgür Yayıncılık.
- OECD (2023), *Bir Bakışta Eğitim 2023: OECD Göstergeleri*, OECD Yayıncılık, Paris, <https://doi.org/10.1787/e13bef63-en>.
- Oğuz, V. ve Akyol, A. K. (2006). Çocuk eğitiminde Montessori yaklaşımı, *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 15(1). 243-245.
- Oktay, A. (1987). *Okul öncesi eğitimde çağdaş bir yaklaşım: Montessori yöntemi*. Ya-Pa 5. Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri, 62-69. Ya-Pa Yayınları.
- Oktay, A. (2004). *Yaşamın sihirli yılları: okul öncesi dönem*. (5. baskı). İstanbul: Epsilon Yayıncılık.

- Sapsağlam, Ö. (2013). Değerlendirme boyutuyla okul öncesi eğitim programları. *Uluslararası Türk Eğitim Derneği Dergisi*. 1(1). 63-73.
- Shonkoff, J. P., & Phillips, D. A. (2000). *From Neurons to Neighborhoods: The Science of Early Childhood Development*. National Academy Press.
- Türk Eğitim Derneği. (2024). *Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ortak Metni ve Taslak Öğretim Programlarına İlişkin Değerlendirmeler*. <https://www.tedmem.org/yazilar-detay/turkiye-yuzyili-maarif-modeli-degerlendirmeleri>
- Yıldırım, A.ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayınları

A COMPARATIVE ANALYSIS OF PRESCHOOL EDUCATION PROGRAMS IN TÜRKİYE (2013–PRESENT)

Damla ÜNDAN KESER^{ORCID}, Fatma Özge ÜNSAL AKSEBZECİ^{ORCID}, Seyfi KENAN^{ORCID}

INTRODUCTION AND PURPOSE

The foundation of preschool education programs in Türkiye dates back to 1952, with a major revision in 1989, followed by the introduction of the first official and developmental education program in 1994. The 1994 program identified eight developmental domains, which were later reorganized into four main categories in 2002, with self-care development being designated as an independent subject. This study examines the Ministry of National Education (MONE) 2013 and 2024 Preschool Education Programs along with the Century of Türkiye Education Model (CTEM) Preschool Education Program, analyzing their similarities and differences. The primary objective is to compare these programs in terms of developmental domains, value education, learning environments, and assessment methodologies.

LITERATURE REVIEW

The evolution of early childhood education in Türkiye reveals that the first preschool curriculum was developed in 1952 and formally addressed in the 5th National Education Council (MONE, 1953). The 1989 revision categorized learning objectives into specific units (MONE, 1989). The 1994 program, recognized as the first official preschool curriculum, replaced unit-based instruction with developmentally structured domains, introducing the terms targets and behaviors instead of objectives and behaviors. The developmental domains included self-awareness, self-care, aesthetics and creativity, cognitive skills, psychomotor skills, language skills, social skills, and emotional development. The program also established age-based groupings: nursery schools (0–36 months), kindergartens (37–60 months), and preschools (61–72 months) (MONE, 1994).

The 2002 revision further restructured the developmental domains into four categories: psychomotor, cognitive, language, and social-emotional development, while self-care development was incorporated as a behavioral competency rather than an independent domain. Additionally, this program was the first to incorporate a self-assessment system for teachers (MONE, 2002).

METHODOLOGY

This study employs a qualitative research approach, utilizing content analysis to examine the MONE 2013, MONE 2024, and CTEM Preschool Education Programs. The comparative framework focuses on developmental domains, value-based education, learning environments, and assessment methods to highlight key distinctions and shared characteristics among these programs.

Findings and Discussion

A notable distinction of the CTEM program is its emphasis on 21st-century skills and values, distinguishing it from previous models. Unlike the MONE 2013 and MONE 2024 programs, which primarily focus on traditional cognitive, social-emotional, and physical development, the CTEM framework is discipline-based and child-centered. Furthermore, the CTEM program incorporates a broader set of learning outcomes, providing a more comprehensive developmental vision.

A key distinction between the programs is their approach to value education. While the MONE 2013 and 2024 programs incorporate value education in an implicit manner, the CTEM program adopts a systematic structure through the “Virtue-Value-Action Framework.” This framework is explicitly designed to promote social responsibility, ethical consciousness, and active citizenship in young learners. Regarding developmental domains, while MONE 2013 and 2024 categorize child development into broad areas, CTEM adopts a discipline-based classification, subdividing cognitive development into Turkish language, mathematics, physical sciences, fine arts, music, movement, and health. This structure provides a detailed roadmap for skill acquisition in distinct learning areas.

Regarding learning outcomes and assessment, the MONE 2013 and 2024 programs adopt a goal-oriented framework with achievement indicators that define learning objectives and structure the evaluation process. In contrast, the CTEM program utilizes a skill-based approach, integrating a comprehensive competency framework that emphasizes holistic development over specific developmental milestones.

RECOMMENDATIONS

Based on the findings, several recommendations can be made for enhancing the implementation of the CTEM program:

Revising learning outcomes to ensure they are realistic, measurable, and developmentally appropriate.

Providing in-service training programs for teachers to support their adaptation to the new framework and improve instructional quality.

Offering detailed instructional guidelines and exemplary lesson plans throughout the academic year to assist teachers in program implementation.

Balancing teacher workload, considering that both the CTEM and MONE 2024 programs are currently in effect, to prevent difficulties in curriculum tracking and application.

Strengthening educational technology infrastructure to support digital integration, ensuring effective program delivery and improved classroom engagement.

In conclusion, the CTEM program stands out due to its emphasis on fostering 21st-century skills, promoting interdisciplinary learning, and incorporating a well-structured approach to value education. However, the program's intricate framework could pose potential difficulties when it comes to its practical application in educational settings. In order to ensure the successful and sustainable integration of the CTEM program, it is crucial to implement certain measures. These measures include providing comprehensive teacher training, simplifying the curriculum to make it more accessible, and developing the necessary resources to support its execution. Furthermore, it is important to conduct further research to examine the long-term impact of the CTEM program on early childhood education. This will provide valuable insights that can contribute to the ongoing refinement and enhancement of Türkiye's preschool education system, ensuring that it remains responsive to the evolving needs of both educators and students.

Etik Kurul Kararı

Bu araştırma kapsamında herhangi bir insan katılımcıdan doğrudan veri toplanmamış, içerik analizi yöntemi ile doküman analizi yapılmıştır. Analiz edilen tüm dokümanlar kamuya açık nitelikte olup kişisel veri içermemektedir. Bu nedenle, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Etik Kurulu yönergesi doğrultusunda çalışmanın etik kurul onayı gerektirmediği değerlendirilmiştir. Araştırma sürecinde bilimsel etik ve yayın ilkelerine tam uyum gösterilmiştir. Tezsiz yüksek lisans programı dönem projesinden türetilmiştir.

Yazar Katkı Beyanı

Bu çalışmada yazarların katkı oranları aşağıdaki gibidir:

Damla Ündan Keser: Araştırma fikrinin geliştirilmesi, literatür taraması, veri toplama, analiz, yazım ve düzenleme (%70).

Doç. Dr. Fatma Özge Ünsal Aksebzeci: Yöntemsel danışmanlık, analiz rehberliği, akademik yönlendirme (%15).

Prof. Dr. Seyfi Kenan: Kavramsal çerçeveye katkı, akademik rehberlik ve genel değerlendirme (%15).

Tüm yazarlar, katkı oranları konusunda görüş birliği içindedir.

Çatışma Beyanı

Yazarlar, bu çalışmanın hazırlanması ve yayımlanması sürecinde herhangi bir kişi, kurum veya kuruluş ile çıkar çatışması içinde olmadıklarını beyan ederler.

Bu makaleye atıf yapmak için / To cite this article:

Ündan Keser, D. & Ünsal Aksebzeci, ÖF. & Kenan S. (2024). 2013'ten Günümüze Okul Öncesi Eğitim Programlarının Karşılaştırmalı Analizi. *Temel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5 (1): 99-117. doi: 10.55008/te-ad.1666542